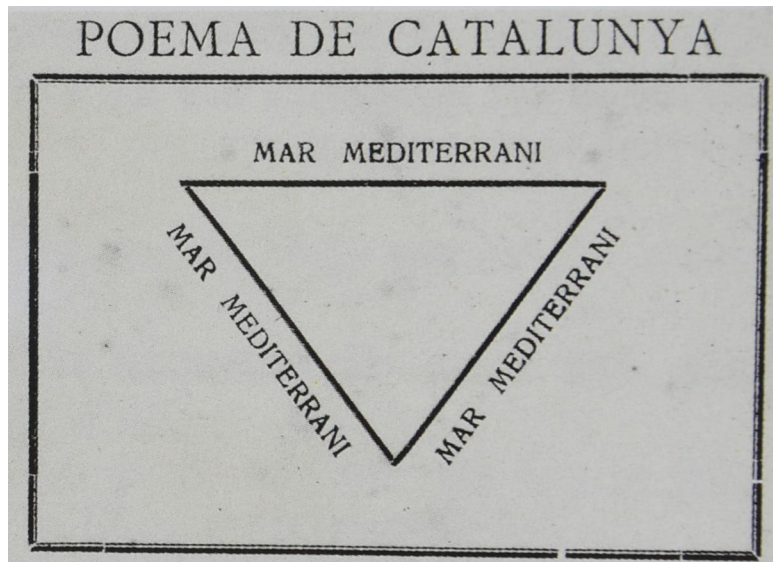

Foix és u

ASSAIG | CULTURA | LLIBRES / 26 FEBRER, 2019

El 2018 ha estat any d'efemèrides foixianes. Hem celebrat el 125è aniversari del naixement del poeta i el centenari de 1918, any cabdal i clau en la significació del seu projecte literari. I en aquest sentit se n'han reeditat algunes obres: *Diari 1918*; *Catalans de 1918*; *Sol, i de dol*; *Les irreals omegues* i *Onze nadals i un cap d'any* en un sol volum, i la que ens ocupa, *Els lloms transparents*, publicada el 1969 i fora de catàleg des de feia molt de temps. Aquesta obra aplega quaranta-sis dels infinits articles que Foix va publicar al diari *La Publicitat* i recupera una faceta important en l'obra del de Sarrià, la del Foix periodista, i dic cabdal perquè creiem que comunica directament amb la del Foix poeta, si és que són coses diferents.

Foix periodista

La col·laboració amb *La Publicitat*, que comença el 1922 i s'allarga fins al començament de la guerra, permet seguir l'evolució intel·lectual i ideològica del poeta durant aquell temps. Va acabar sent director literari de la publicació, cosa que l'ocupava a temps complet. També té a veure amb la seva adhesió política a Acció Catalana. Els textos es van aixopugar en diferents seccions, i els va publicar amb pseudònims, falsos pseudònims i fins i tot anònimament. Foix se'ns presenta com un intel·lectual d'entreguerres amb voluntat d'incidir en la societat a través del discurs, en el sentit que «l'intel·lectual és l'home lliure (lliure en funció de l'esperit) que posa la seva ambició (...) a la coneixença del ver». I el fet que el 1969 en fes una tria —periòdicament delimitada entre el 1931 i el 1936— per ser aplegada en volum, amb un títol tan foixianament poètic com *Els lloms transparents*, fa pensar que va fer la tria per fixar el que donava per bo del seu pensament d'aquells anys de la Segona República. En aquell moment, Foix no era conegut com a poeta de la manera que ho és ara, ni de bon tros, però ja havia publicat dos llibres importantíssims del *Diari 1918*, *Gertrudis* i *KRTU*, això sí, amb tiratges reduïts, i devia anar escrivint el gruix dels sonets de *Sol, i de dol*, ja que el 1936 n'havia enllestit una primera versió. El fet que ara es reediti, al marge de l'interès documental i del valor literari, també demostra la vigència de molts aspectes del seu pensament encara en l'actualitat.

Foix transparent

Els lloms transparents també era el nom de la darrera secció amb què va col·laborar al diari,

cosa que apunta a la idea de voluntat de recapitulació. Sigui com sigui, cal tenir en compte que Foix és un autor que projecta la seva obra d'una manera perfectament calculada per construir-se la imatge que li interessa, i que aquest recull d'articles no deixa de ser una baula més d'aquest projecte. Una altra cosa que demostra aquest fet és el pròleg de Gabriel Ferrater, en el qual parla sobretot d'alguns aspectes de l'obra estrictament poètica de Foix.

El llibre s'estructura en tres apartats, en cadascun dels quals hi plana una idea principal: «La ciutat de l'esperit», «Ètica i política» i «Ésser lleials». De tota manera, al llarg de tots els articles, Foix demostra una capacitat més que notable per a l'anàlisi política i un estar al cas de tota l'actualitat europea, tant política com cultural, sobretot a través de fonts franceses, i seria interessant de resseguir el sentit exacte de cada crònica, els fets que la motiven més enllà dels que l'autor ja refereix, tot i que, és clar, cada peça té un sentit perfectament intel·ligible per si mateixa, prescindint d'intertextos.

En el primer apartat, «La ciutat de l'esperit», hi recorre la idea de la llibertat intel·lectual del creador des d'un punt de vista cívic, que segons Foix ha d'estar lliure de condicionants polítics partidistes. I en un context en què els totalitarismes estan en voga, Foix reivindica la llibertat de pensament per a no sotmetre-s'hi, una mica potser a partir de les idees d'Henri Bergson, de qui era un confés partidari quant a la creació. Així, Foix es construeix també una imatge allunyada dels postulats feixistes amb què l'havien etiquetat als anys 20 —segurament per mèrits propis— i que avui dia encara arrossega, certament:

«No fa gaire temps que, en referir-me a Itàlia, vaig escriure que la política havia fallat en art i en literatura. (...) Quan el feixisme ha deixat d'insistir i ha lliurat les arts a elles mateixes, aquestes han reprès el vell camí, que és, en aquests temps, el de tots per tal com és universal».

En realitat Foix s'allunya de tots els ismes clàssics del segle passat. A més, el títol de l'apartat evoca la qüestió de l'esperit, en oposició a la cosa transitòria i circumstancial, aquesta metafísica que travessa de cap a peus l'obra del poeta. Foix situa Lluïa, a més de valor fundacional de la catalanitat, com a paradigma de resolució d'aquesta dicotomia: «política de l'Universal, Realisme, filosofia de la Unitat. Lluïa subordina el Temporal a l'Espiritual». Així, doncs, és la llibertat de la poesia la que porta a aquesta mena de temes.

Als articles d'«Ètica i política» es dibuixa el sentit del catalanisme com a ètica, que en definitiva és el que segons Foix el vertebrava, i que lliga una mica amb l'espiritualitat del primer apartat, i el dota de significacions morals, sense exaltacions patriòtiques exagerades, tocant de peus a terra:

«La grandesa de Catalunya, moral i política, depèn de l'adhesió dels catalans als principis de solidaritat política i social que són l'orgull dels doctrinaris».

I marca també l'oposició amb la veïna:

«Les divergències entre Madrid i Barcelona, entre l'Espanya pensada en visigòtic i l'Espanya pensada en europeu —que és tot el contingut de la idea catalana—, s'han establert a causa d'ésser el centralisme la política de la reminiscència i el federalisme una política de realitats. Aquell s'engrillona a un passat i deïfica la mòmia; aquest practica la història i acata les lleis de l'esperit. En l'ordre material, aquell explota la misèria, l'altre es proposa, volenterós, de crear riquesa».

Es pot notar fàcilment el federalisme de l'autor, si bé el moment permetia de considerar-se federalista sense que a ningú se li escapés el riure per sota el nas. Foix era un federalista en el sentit de creure en una federació de pàtries lliures, dins d'estats lliures, dins una Europa lliure. Ben mirat, no és poca cosa.

Tot amb tot, Foix també és crític amb el catalanisme i amb la societat que l'envolta. En els articles del final d'aquest segon apartat es refereix a situacions concretes, amb una mena de cròniques del país, que recorden Robert Robert, bastant divertides, en què reclama un bon ús de la llengua oral per part de la burgesia catalana, pretesament culta; fa una defensa del periodisme de *La Publicitat*, arran d'unes crítiques rebudes al diari, i desmunta la joventut en ser una categoria d'anàlisi transitòria i no permanent.

I si a «Ètica i política» parla del catalanisme en el vessant més cívic, a «Ésser lleials» ho fa des d'un vessant més polític, d'adhesió a una causa comuna dins les diverses ideologies que hi pot haver, unificada per l'amor a una terra i a una cultura, i més enllà del principat. Els dos últims apartats poden llegir-se com a contradictoris amb el primer, perquè a uns es parla del compromís amb una causa i, a l'altre, de la llibertat individual en oposició a les

doctrines polítiques. Aquesta contradicció aparent, però, es desfà si tenim en compte que per Foix la causa del catalanisme en ella mateixa ja té a veure amb la llibertat i, per tant, també amb la llibertat individual. A més, no entén el catalanisme com a ideologia.

Foix és u

Quan llegeixo *Els lloms transparents*, però, el que se'm revela més interessant és la relació del llenguatge que fa servir en aquests articles amb el llenguatge de l'obra poètica. El control de les frases, sofisticades i elegants però clares, la precisió en l'adjectivació i la profunditat de subtileses d'allò que diu deixen entreveure el Foix poeta. Crec que no és gaire arriscat de dir que la baula que lliga el llenguatge periodístic amb el poètic en Foix és a «Allò que no diu "La Vanguardia"», sobretot a les notícies poètiques de «Telegrames», que de fet van ser escrites també durant la Segona República, una mena de poemes en els quals s'identifica clarament l'estil de Foix pel que fa a la imatgeria, però que tenen format de notícia. I també hi ha tots els poemes que expliquen episodis que amb el temps han esdevingut històrics de *Les irrealis omegues* i *On he deixat les claus*.

I del llenguatge també n'emana la poètica, és clar. La lectura que fa de la realitat és la font de la seva producció, que en poesia va de la intel·ligència a la imaginació: «La noció de Realitat esdevé per a nosaltres una Superrealitat davant la qual ens trobem sempre en dèficit». I d'aquí anem al real poètic i al que conté de veritable. És a dir, en el terreny periodístic, hi ha una realitat a la qual s'ha de ser fidel; en el terreny de la poesia, la realitat és interna en el mateix poema i, per tant, és al poema, a què s'ha d'ésser fidel, perquè el poema té la cosa veritable dins d'ell mateix.

Així, el Foix poeta i el Foix periodista no són sinó el Foix investigador en poesia. I acabo, perquè «tantes de distincions, i tan subtils, allargarien el nostre comentari i acabariem, com és la nostra tasca, per oblidar de mirar a través dels lloms».

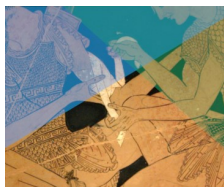
ETIQUETES: [CATALANISME](#) [ELS LLOMS TRANSPARENTS](#) [J. V. FOIX](#) [LA PUBLICITAT](#) [PERIODISME](#) [POESIA](#) [POLÍTICA](#)

MARC R. JUSTRIBÓ | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1985). Marc Rovira Justribó és llicenciat en filologia catalana. Màster en estudis avançats de literatura catalana. Postgrau de correcció. Corrector i editor de subtítols.

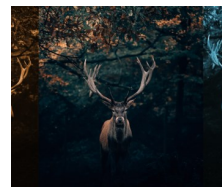
Articles relacionats

La ira d'Aquil·les canta de nou (II)

L'obstinada memòria d'Antoni Serra

Els cérvols i la neu: la proposta de Toni Sala contra el «realisme academista»

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

